

Əlvida bağça!

Sentyabrin 6-da Qəbələ Rayon İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə rayonun uşaq bağçaları «Əlvida bağça» adlı tədbir keçirilmişdir. Tədbirə yuxarı yaş qrupunun uşaqları cəlb edilmişdir. Şəhər 1 sayılı tam orta məktəbinin iclas salonunda keçirilən mərasimdə valideynlər də iştirak edirdi.

Rayonda fəaliyyət göstərən 24 uşaq bağcasının hamisində bağsa yaşı tamam olub yeni dərs ilində məktəbə qədəm qoyacaq uşaqlar tədbirə xüsusi hazırlıqla gəlmışdır. Onlar bayramsayağı geyinmiş, başları üzərində tutduqları rəngbərəng şarlar və Azərbaycan bayraqı ilə salona daxil oldular. Şəhər, qəsəbə, böyük kəndlərin uşaq bağçalarından gələn uşaqlar xüsusilə fərqlənirdilər.

Tədbirin, ən öncülü isə Vəndam qəsəbə uşaq bağçası idi. Bağcanın müdürü Məleykə Nurməmmədova tədbirin ümumi qaydaları haqqında iştirakçılarla məlumat verdi və sakitliyin təmin olunmasını xahiş etdi. Sonra bağcanın tərbiyəcisi Sənubər Sadıqova çıxış edərək bütün tədbir iştirakçılarını, valideynləri, qonaqları salamladı.

Tədbir ilk olaraq Vəndam Qəsəbə Uşaq bağçası uşaqlarının «Yaşa, Azərbaycan» mahnısı ilə açıldı. Sonra çıxış üçün növbə digər bağçaların uşaqlarına verildi. Şəhər 1 və 2 sayılı, Bum, Nic qəsəbə, Həmzəlli, Soltannuxa, Nohurqışlaq, Zalam, Xırxtala, Yenikənd, Zarağan və digər kənd uşaq bağçalarının böyük yaşılı qrupları bir-birini əvəz etdilər. Balacalar ana və vətən haqqında, əmək haqqında yazılmış uşaq mahnıları oxudular, şeirlər söylədilər, səhnəciklər göstərdilər. Əlbəttə, balacalara hər qrupun tərbiyəcisi istiqamət verir, köməklik göstərirdi.

Tədbir günün ikinci yarısında davam etdi. Sonda rayon icra hakimiyyətinin məsul işçisi Vüsələ Rəsulova çıxış edərək tədbirin yüksək seviyyədə keçməsini, belə tədbirlərin uşaqların həyatında xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini söylədi və rayon icra hakimiyyəti adından uşaq bağçalarının fəaliyyətinə yeni-yeni uğurlar arzuldu.

«Qoy həmişə sülh olsun, mən də olum həmişə» devizi altında keçirilən tədbir uğurla başa çatdı.

Nadir ATAKİŞİYEV.
Foto Səhrəb Umuyevindir.

FəQYIMDƏN SƏTİRLƏR

Ötən ay Ceyhan limanından dünya bazarlarına 2,2 milyon ton Azərbaycan nefti çıxarılib

Avqust ayında BTC kəməri ilə nəqli olunan Azərbaycan neftinin həcmi 2,4 milyon ton olmuşdur. Ceyhan limanından dünya bazarlarına çıxarılan Azərbaycan neftinin həcmi isə 2 milyon 214 min 981 ton təşkil etmişdir.

Cari ilin Yanvar-avqust aylarında isə Ceyhan limanından dünya bazarlarına ixrac olunan Azərbaycan neftinin hə-

8 ayda 116 çoxmətbəli binaya təbii qaz çəkilib

ARDNS-in «Azəriqaz» İstehsalat Birliyinin verdiği məlumatə görə ilin otən 8 ayında 116 çoxmətbəli binaya təbii qaz verilməsi təmin edilib. Təbii qazla təmin olunan bu bi-

İribuynuzlu heyvanların nodulyar dermatiti (latınca dermatitis nodularis bovis, ingilis dilində isə limpy disease adlandırılır) virus mənşəli olmaqla, qısa müddəli isitmə, dəri örtüyüün, limfa sisteminin, selikli qışanın zədələnməsi, dərialtı toxumalarda düyünlərin və nekrozların əmələ gəlməsi ilə səciyyələnir.

Xəstelik ilk dəfə 1929-cu ilde Şimali Rodezidə (Afrikada yerləşir) aşkar olunmuşdur. Bu xəstelik nəticəsində ölüm halıları 10 faizdən yüksək olmur. Lakin bir çox tədqiqatçıların qənaətinə görə, süd və ət istehsalının azalması, gön-dəri məmulatının keyfiyyətinin aşağı

sonra temperaturun qalxması və düyüncüklerin əmələ gəlməsi nəticəsində özünü birüze verir. Həmin dövrə virus qanla ağız boşluğunun, burunun, gözün, cinsiyət yolunun selikli qışasına, tüpürçək, süd vəzilərinə, xayalara sırayət edir. Limfa vəzilərinin, damarların iltihabi, xorali yaraların əmələ gəlməsi septik mürəkkəbələşmələr isə infeksiyanın nəticəsində baş verir.

Xəsteliyin iti forması ilk dövrlerdə isitmə iştihanın zəifləməsi, gözdən yaş axması, burunun selikli qışasından axıntılarla müşayət olunur. Xəsteliyin 48 saatından sonra dəri üzərində 0,2-5 sm ölçüdə

saxlanması və yemləmə şəraiti yaradılmalıdır. Dezinfeksiya maddələri ilə duş qurğuları vasitəsi ilə heyvanları çızmızdırımk lazımdır.

Bununla belə diri heyvanın və dərinin daşınması qadağan olunur, xəstə və xəstəliyə şübhəli heyvanlar izolyasiya edilir. Ölmüş heyvanların cəsədləri yandırılır, yaxud yerə basdırılır. Südün əməsine qadağan qoyulur, kliniki əlamətləri olan heyvanlar məhv edilir. Eyni zamanda mal-qara arasında qeyri-sağlamlıq müşahidə edilən rayonlardan heyvanların daşınmasına, xəstəlik baş verən ölkələrin ərazisindən heyvan məhsullarının keçirilməsinə

Nodulyar dermatit virus xəstəliyi

düşməsi, ineklərdə cinsi siklin, töredici bugalarda müvəqqəti cinsi fəallığın pozulması iqtisadi zərərin əhəmiyyəti dərəcədə artmasına səbəb olur.

Nodulyar dermatit virusuna təbii şəraitdə iribuynuzlu heyvanlar, xüsusən de cinsi yaxşılaşmış heyvanlar və zebular həssasdırlar. Xəsteliyin əsas mənbəyi xəstə heyvanlar və virus daşıyıcılarıdır. Xəsteliyin baş verdiyi ilk dövrlərdə naxırın 5-50 faizi, ayrı-ayrı hallarda isə 75-100 faizi virusa yoluşa bilər. İnfeksiya əsas etibarı ilə qansoran həşəratlar-ağcaqanadalar, milçəklər tərəfində mexaniki yolla yayılır.

İribuynuzlu heyvanlar viruslu materialla dərialtı yolla yoluxdurduqda 4-7 gündən sonra həmin nahiyyənin mərkəzində düyüncükler olmaqla ətrafında 20 sm-ə qədər iltihabı proses gedir.

İltihabi proses dəri, dərialtı nahiyyəni, bəzi hallarda əzələ toxumasını da əhatə edir. Yoluxmanın 7-19-cu günü 48 saat ərzində isitmə, sonra isə generalizasiya prosesi müşahidə edilir.

Qanda virus 3-4 gündən

girdə formalı səpgilər əmələ gəlir. Səpgilərin sayı dərinin hər yerində bir neçə yüzə qədər ola bilər. Dərialtı limfa vəziləri həcməc böyütür və aşkar müşahidə olunur. Xəstə heyvanlar sürətli ariqlayırlar, süd vəren heyvanlarda isə süd vəzilərinin mastiti nəticəsində süd azalır. Nadir hallarda sinir pozğunluğu və aqressivlik baş verir. Bəzi ineklərdə balasalma halları qeyd olunur.

Nodulyar dermatit zamanı adətən xəstə heyvan sağalır. Ölüm halları 10 faizdən artıq olmamaqla 1-2 faiz təşkil edir. Xəsteliyi keçirmiş və heterogen vaksinlə peyvənd olunmuş heyvanlarda immunitet 2 ilə qədər qalır. Hazırda ən çox Neethling ştammından liofilizasiya edilmiş kultural vaksin tətbiq edilir. Həmin vaksin 3 il ərzində imunitet saxlayır. Cənubi və Şimali Afrikanın bir çox ölkələrində milyonlarla heyvan müsbət nəticə ilə peyvənd edilmişdir. Profilaktika və mübarizə tədbirlərinin nəticəsində spesifik mübarizə tədbirləri işlənilər hazırlanmamışdır. Xəstələnmiş heyvanların 90 faizi sağalır. Heyvanlar üçün yaxşı

icazə verilmir.

Rayon baytarlıq idarəsi nodulyar dermatit virus xəstəliyinin qarşısının vaxtında almaq məqsədile rayon icra hakimiyyətinin aqrar məsələlər şöbəsi ilə birlikdə kompleks spesifik profilaktik tədbirlər həyata keçirir. Belə ki, xəstəlik baş verən ərazilərdən qeyri-sağlam heyvanların bölgəmizə daşınmasına, heyvan məhsullarının keçirilməsini müvəqqəti saxlamışdır. Bundan başqa çox heyvanlar saxlanılan möyəl yerlərində, mal-qaranın alış və satışı təşkil olunan ərazilədə dezinfeksiya və dezinfeksiya tədbirləri həyata keçirilmişdir. Baytarlıq-sanitariya tədbirlərindən başqa, mütəxəssislərimiz əhalilə ilə six əlaqə saxlayır, onları nodulyar dermatit virus xəstəliyinin töremlə səbəbləri və bu xəstəliyin nəticələri ilə əlaqədar maarifləndirmə işlərini aparır. Həyata keçirdiyimiz baytarlıq-sanitariya tədbirlərinə görə rayonumuzun ərazisində saxlanılan mal-qara arasında nodulyar dermatit virus xəstəliyi müşahidə edilməmişdir.

B. ABDURAHMANOV,
rayon baytarlıq idarəsinin rəisi.

ticaret, iaşə və xidmət müəssisələrində qanunsuz olaraq alınıb satıldığı və ya dəyişdirildiyi, 194 vergi ödəyicisinin vergi orqanlarında uçota durmadan fəaliyyət göstərdiyi, 579 vergi ödəyicisinin xüsusi razılıq (lisensiya) tələb olunan fəaliyyət növləri ilə belə razılıq almadan məşğul olduğu müəyyən edilib. 3 vergi ödəyicisinin 56 fiziki şəxsi əmək müqaviləsi bağlamadan işə cəlb etdiyi, 175 vergi ödəyicisinin fərqlənmə nişanı olmadan avtomobil nəqliyyatı ilə sərnişin daşıdığı, 30 vergi ödəyicisində aksız markalar ilə markalanmayan mallar olduğu aşkarlanıb.

Noqsanlarla bağlı Qanuna müvafiq tədbirlər görüllüb.

Uşaqlar, ay uşaqlar

Mən ömrümü, günümü
Uşaqlara bağladım.

Uşaqlarda tapdım mən
Həyatın təmİN, dadın.

Onlar mənim sevincim,
Urəyimin telidir.

Müəllimlik ömrümün
Qönçələşmiş gülüdür.

Uşaqlarsız həyatın
Ləzzəti, dadi olmaz.
Uşaqlar tək dünyada
Gözəl inçi tapılmaz.

Uşaqlar, ay uşaqlar...
Sizsiz mənim həyatım.
Siz oldunuz dünyada
Mənim qolum, qanadım.

Emin BARATOĞLU,
müəllim şair.